

#GeefMe 1Minuut

Inspiratiedocument scholen Sint-Niklaas: lesgeven over diversiteit, racisme en discriminatie en een diversiteitsstrategie ontwikkelen voor scholen

1. Inleiding

Als directie of leerkracht bent u elke dag voor kinderen en jongeren in de weer. U wil dat ze een goede toekomst tegemoet gaan. U wil hen zien groeien en bloeien. U wil hen de handvaten geven om hun talenten uit te bouwen zodat ze later een beroep kunnen uitoefenen waar ze voldoening en plezier uit halen. U bent (ook) (maar) een mens. Iedere mens gebruikt stereotiepe beelden om zijn of haar werkelijkheid te ordenen. Mensen hebben de neiging alles automatisch in categorieën stoppen. Daar is op zich niets mis mee. Het helpt de mens informatie te verwerken en het leven overzichtelijk te maken. Stereotypen zijn menselijk, maar ook gevaarlijk. Ze kunnen leiden tot vooroordelen. Nog erger is discriminatie: men gaat mensen effectief anders behandelen omwille van een persoonskenmerk dat ze niet kunnen veranderen.

Onderzoek naar de link tussen vooroordelen bij leerkrachten wees het volgende uit: Hoe sterker de vooroordelen van leerkrachten zijn ten opzichte van allochtonen, hoe lager de verwachtingen. En hoe lager de verwachtingen, hoe slechter deze leerlingen presteren op school. Over het algemeen presteren allochtone kinderen lager, maar het verschil is groter naarmate een leraar sterkere vooroordelen heeft over allochtonen. Een verklaring hiervoor is dat leerlingen het merken als een leraar lage verwachtingen heeft. Vaak onbewust straalt een leerkracht dit uit, vooral non-verbaal, door bijvoorbeeld makkelijkere vragen te stellen en korter te wachten op een antwoord. De leerlingen pikken dit op en gaan zich gedragen naar de verwachtingen van de leerkracht. Hun motivatie zakt en hun prestaties dalen. Er is sprake van self – fulfilling prophecy.

Onderzoek wees uit dat de impact van racisme en discriminatie zich op verschillende manieren kan uiten:

- Gevoel van machteloosheid
- Gevoel van moedeloosheid
- Stress
- Psychische problemen
- Gevoel van eigenwaarde daalt

Zoals reeds uitgelegd in het voorbeeld van het onderwijs kan dit resulteren in normalisatie door het slachtoffer zelf! Met andere woorden het slachtoffer begint zelf te geloven in de vooroordelen die leven in de maatschappij waarin hij/zij leeft. Bovendien zorgt de cumulatie van kleine ervaringen voor een groot effect, die in het slechtste geval resulteren in een trauma. (zie onderzoek van psychologe Birsen Taspinar)

De leerkracht moet zich bewust zijn van de gevaren van stereotiepen en vooroordelen en de impact van zijn handelen op het zelfbeeld en psychologisch welzijn van elke leerling.

- ✓ Test of je vooroordelen hebt via de associatie test:

<https://implicit.harvard.edu/implicit/Study?tid=-1>

- ✓ Reportage koppen 'de verdeelde klas' geeft inzicht in het effect op korte duur van ongelijke behandeling:

<http://www.een.be/programmas/koppen/de-verdeelde-klas>

2. Inspiratie werken rond diversiteit met leerkrachtenkorps

- Steunpunt diversiteit en leren:

Toolkit:

http://www.diversiteitenleren.be/sites/default/files/toolkit_voor_Velov%20DIGITAAL.pdf

Vorming op school:

Bij 'Vorming op school' gaan we samen met het hele team of een deelteam aan de slag met een bepaalde inhoud (modules). We kiezen voor een interactieve aanpak waarbij er telkens gezocht wordt naar een goed evenwicht tussen het aanreiken van theorie en de toepassing in de praktijk. Het SDL vindt het belangrijk om bij 'vorming op school' op vlak van inhoud, werkvorm en doelgroep zoveel mogelijk in de spelen op de context van de school.

Voor leerkrachten en directies van alle leeftijdsgroepen: meer info:

<http://www.diversiteitenleren.be/nl/vorming/vorming-op-school>

- Nascholing Kompas voor wereldburgerschap (kleur bekennen):

Gesprekmethodiek voor leerkrachtenteams die tips wensen voor opvoeden tot wereldburgerschap.

Waarover krijg je tips?

We brainstormen samen over het opzetten van een project, we geven uitleg hoe je onze pedagogische principes implementeert en geven je voorbeelden om je te laten zien hoe je de link te legt met de wereld en het zuiden.

Contacteer de educatieve medewerker van je provincie om een van deze nascholingen op je school te boeken! Zij kunnen je ook helpen om een nascholing op maat van jouw school te voorzien.

<http://www.kleurbekennen.be/aan-de-slag-met-je-team/vast-nascholingsaanbod>

- Anne frank stichting :

<http://www.annefrank.org/nl/Educatie/voor-docenten/voortgezet-onderwijs/Didactiek-vooroordelen-en-discriminatie/>

- Kazerne dossin
<https://www.kazernedossin.eu/NL/Bezoek/Publieksprogramma/Activiteiten/Paasvakantie-VIP-dagen-voor-leraren>

3. Zoekmodules materialen

Wat vind je hier?

Lesmappen met actieve werkvormen, educatieve spelen, pakketten en koffers, beeldmateriaal, digitaal educatief materiaal, achtergrondinformatie voor de leerkracht, informatieve werken, ...nog veel meer

- Documentatiecentrum Atlas (Antwerpen) :
<http://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dwep/docatlas/documentatiecentrum-atlas.html>
- Wereldcentrum (Gent):
<http://www.wereldcentrum.be/docucentrum.htm>

4. Materialen gerangschikt per leeftijd

4.1. Secundair eerste graad

- www.schoolzonderracisme.be
- Nieuwe vrienden: Educatieve strip met lesmaterialen en training over identiteit, vriendschap, vooroordelen en discriminatie voor jongeren van 11 tot 14 jaar. Hoe ontstaan nieuwe vriendschappen? Wat doe je als iemand wordt buitengesloten? (Anne Frank Stichting) Vanaf 12.50 EUR
<http://www.annefrank.org/nl/Educatie/voor-docenten/Boeken/Nieuwe-vrienden-PO/Het-lespakket/#tab>
- Infopakket discrimineer: praktijkoefeningen die aanzetten tot nadenken: GRATIS
<http://www.discrimineer.be/images/upload/meldpuntdiscriminatie-educatiefproject2013.pdf>

4.2. Secundair tweede en derde graad

- www.schoolzonderracisme.be
- Fairplay: Deze game confronteert jongeren met hun keuzes. Spelers moeten omgaan met hun eigen vooroordelen, maar ook met discriminatie door anderen. Met lesmateriaal voor één lesuur. (Anne Frank stichting) GRATIS.
<http://www.annefrank.org/nl/Educatie/Fair-Play/Hoe-werkt-Fair-Play/>
- Wat doe jij?: Hoe stimuleer je leerlingen om te handelen in een conflictsituatie waarin discriminatie een rol speelt? Aan de hand van een filmpje ontdekken studenten welke motieven een rol spelen bij wel en niet ingrijpen in een conflictsituatie. Ze leren op welke manier ze kunnen handelen. Daarna oefenen ze in groepjes met casussen die zijn gebaseerd op de werkelijkheid. Tenslotte presenteren ze hun eigen plan van aanpak aan de klas. (Anne Frank stichting) GRATIS.
<http://www.annefrank.org/nl/Educatie/voor-docenten/Lesmateriaal/watdoeijij/>
- de massa en de marge (Kazerne Dossin Mechelen)

<https://www.kazernedossin.eu/NL/In-Groep/Educatief-materiaal/Volledig-aanbod/De-massa-en-de-marge>

- Een leven beleven (ipad en koptelefoon) (Kazerne Dossin Mechelen):
Gratis lespakket ter voorbereiding bezoek.
https://www.kazernedossin.eu/NL/In-Groep/Educatief-materiaal/Volledig-aanbod/Levenbeleven_Handleiding
In combinatie met een bezoek 4 EUR per leerling en per leerkracht!
- De Grote Discrimineer Show met Quiz : GRATIS:
11 filmpjes voor over situaties die elke dag kunnen voorvallen... Elk verhaal begint onschuldig tot het eigenlijk niet meer leuk is. Maar discriminatie is pijnlijk en ernstig. Discriminatie gebeurt soms onopzettelijk. Daarom willen we mensen ervan bewustmaken wat zij teweeg kunnen brengen bij anderen. Wat je zegt en doet, heeft gevolgen die niet altijd even zichtbaar zijn.
Na het zien van de filmpjes kan men een Quiz doen met nabespreking.
Aan te vragen via het Interfederaal Gelijkekansencentrum. (gegevens zie onderaan).

5. Hoe omgaan met een incident?

5.1. Waarom reageren als leerkracht op racistische uitspraken van leerlingen:

- Omdat je die verantwoordelijkheid hebt in je rol als docent.
- Omdat je leerlingen omgangsvormen wilt leren.
- Omdat je leerlingen gevoeligheid voor geschiedenis wilt bijbrengen.
- Omdat discriminerend gedrag niet acceptabel is, niet tegen Joden, niet tegen homo's en niet tegen mensen met een andere huidskleur.
- Omdat in sommige situaties antisemitische opmerkingen in het openbaar en racistische opmerkingen strafbaar kunnen zijn.

5.2. Hoe kunt u het beste reageren?

- Richt je op concreet gedrag van leerlingen of op uitspraken die je hebt gehoord.
- Gebruik de LSD-methode: luisteren, samenvatten en doorvragen. Herformuleer en herhaal de opmerking van de leerling, vraag een bevestiging van die samenvatting en stel daar een vraag over. Laat (nog) geen afkeuring blijken. Probeer er zo achter te komen waarom hij of zij zich op deze manier uitlaat en wijs zo nodig op de schoolregels en andere omgangsvormen.
- Reageer zo snel mogelijk: ga er direct en met open vizier tegenin. Met andere woorden: maak het incident direct bespreekbaar.
- Maak (samen) afspraken over hoe je wilt dat leerlingen en docenten in de klas met elkaar omgaan en elkaar betitelen.
- Grijp het voorval aan leerlingen ervan te laten leren. Bedenk of het beter is om met individuele leerlingen (of met een groepje leerlingen) een gesprek aan te gaan, of dat er aanleiding is om het onderwerp klassikaal te behandelen.
- Leg de verschillen en de overeenkomsten uit tussen racisme en andere vooroordelen of vormen van discriminatie.
- Als een leerling een opmerking maakt die je raakt, laat dat dan merken. Het is goed om je persoonlijke gevoelens te laten zien en het kan bijdragen aan een open sfeer waarin racistische uitspraken (of andere vooroordelen) bespreekbaar worden. Wordt echter niet boos of geïrriteerd. Ga ook niet schelden. Die uitingen bevorderen het leerproces niet.

- Bespreek ook met collega's wat er speelt en hoe jij ermee om denkt te gaan (en/of mee omgegaan bent). Zo ontstaat er een besef dat het niet een onoplosbaar probleem is (maar dat het ook zeker niet eenvoudig is om met de juiste aanpak te komen als leerlingen zich in negatieve zin of grievend over Joden uitlaten).
- Nodig ouders uit om het voorval te bespreken en leg uit waarom dit gedrag onacceptabel is. Gedrag van kinderen komt vaak voort uit dat wat ouders als voorbeeld geven, thuis en in de huiselijke omgeving.

5.3 Waar kunt u nog meer op letten?

Wees alert op racistische of discriminerende opmerkingen van collega-docenten en ouders. Ook zij kunnen hierop worden aangesproken.

5.4. Hoe moet u niet reageren?

- Er niks van zeggen, bijvoorbeeld vanuit het idee 'er zitten toch geen kinderen van betreffende groep in de klas, niemand zal zich gekwetst voelen'. Op die manier is de kans op herhaling groot en verandert er niets.
- Tegenover een racistische opmerking zelf heel generaliserend over bepaalde groepen praten. Het toedichten van allerlei eigenschappen aan een groep doet geen recht aan de diversiteit binnen deze gemeenschap.

5.5. Hulp nodig? Discriminatie melden?

U kan terecht bij:

Joanne Uvin Unia Lokaal regio Sint-Niklaas
 Abingdonstraat 99 - 9100 Sint-Niklaas
 T +32 (0)3 778 30 32 M +32 (0)479 91 49 10
 joanne.uvin@unia.be - www.unia.be

Gratis antidiscriminatielijn: 0800 12 800

6. Subsidies

6.1. Projectoproep kleur bekennen

Scholen kunnen een financiële stimulans ontvangen als ze meedoen met onze projectoproep. Deze kondigen we maximaal twee keer per jaar aan, enkel op die momenten kun je je project indienen. http://www.kleurbekennen.be/story/doe-mee-aan-onze-projectoproep-2016-2017/10_09_2014

6.2 Projectoproep school van de hoop

U heeft een vernieuwend pedagogisch project dat zich richt naar leerlingen in scholen met maatschappelijk kwetsbare jongeren? Uw project heeft tot doel de slaagkansen en de integratie van die leerlingen te vergroten? Neem deel aan deze projectoproep!
www.schoolhoop.be